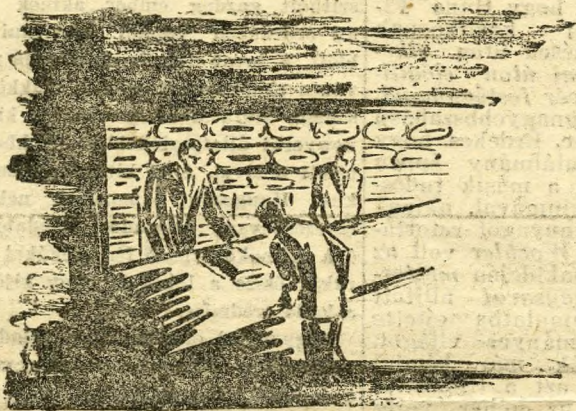

BUDAPEST ARCA

A Pogány ucca tegnapi és mai titka

I. Egy pillantás huszonhat házra

Figyeld egyszer a pesti uccát, ahogy az agya lüktet és ahogy a szíve dobog. Nézd az embereket, akik rajta járnak, amint kisietnek a kapuk alól és befordulnak az üzleti ajtón. Láttad-e, hogy mások, mint tegnap és észre vetted-e, hogy minden megváltozott körülötted? Vannak uccák, amelyeknek tegnap még elmosódó volt az arcuk, zavaros és bizonytalan kifejezésű, mint egy kamászé. Mára kirajzolódta rajta a vonások, lehiggadtak és határozottá váltak. Csak szólni kell hozzá és válaszol. Beszél a tegnapról és megmutatja mai arcát, amelyben az egész város és az egész mos-

tani élet tükrözik néha halványan, néha élesen, de mindig karakterisztikusan, bajokkal és örömekkel, vágyakkal és sikertelenségekkel.

Sétálj végig a pogány uccán, nézd az elpiszkolódott uccatáblát, amely a nevét jelzi: *Bálvány ucca*. Gondoltál-e arra, hogyan született ez a név és kik azok, akik valami bálványról elnevezett uccában reggeltől estig ott görnyednek az áru-raktárakban, hengerbe esavart posztómegegek között? Kik ezek az emberek, akik valami törvényszerűség parancsára ép itt verődtek össze kötött-szövött árujukkal, pamutjukkal, bélésanyagokkal, gyapjúmosó lerakatukkal, kabátszövetükkel, fonal-árujukkal, vászonszabadraktárjukkal, kartonnyomó gyári képviselőikkel, selymeikkel, textilportékájukkal, sajátkészítésű fehéráruikkal, bélés-áruk kifésztésével és manipulációjával? Miért ép itt? Hogyan kerültek ide? Honnan jöttek?

Huszonhat háza van ma és legalább húszban textilárut raktároznak. Kétszáz évvel ezelőtt is itt voltak már az áru-raktárak, az a keves, ami még akkor Pestnek kellett. Akkor még *Niederlagsgasse* volt a neve. *Raktár ucca*. Az első pesti raktározók uccája! Vannak, akik azt állítják, hogy az áruk miatt talán *Sütergasse*-nek nevezték s ezt a nevet elferdítették *Göttergasse*-re. Így hozták a pogány istenek közelébe az uccát és így született meg a *Bálvány ucca* elnevezés.

2. Görög istenek

Göttergasse volt már a XIX. század elején. A *Göttergasse* név állítólag a *Gödergasse*, vagyis *Gödi ucca* elferditése, de nem valószínű, hogy a jelentéktelen *Gödről* uccát nevezték volna el. Azt mondják, inkább, hogy egy régi, azóta már el-

tűnt *cégtáblától* származott a név. A *cégtáblára* istenek voltak festve és ez a felírás állt rajta: »*Zu den Göttern.*» *Szily* Kálmán hevesen tiltakozott ez ellen a fellevés ellen, mert ő elképzelhetetlennek találta, hogy ilyen profán felírású és ábrájú *cégtáblát* megtúrtek volna abban az időben Pesten. Inkább hitelt adott egy másik véleménynek, amely úgy szól, hogy a *Bálvány uccában* akkor állt egy ház, talán a *Földhitelintézet* palotájának a helyén, amelynek homlokzatát pogány istenek díszítették. Az istenek között első helyet foglalta el *Mercur*, a kereskedők istene, akik már ekkor ellepték áruikkal a *Göttergasse*-t. De állítólag volt még egy ház az uccában, amelyet pogány isten ékesített: a *Remold-féle ház*, amelyben tancstérem volt. Ezt a házat *Terpsichore* szobra díszítette.

De *Remold* Ferenc keces istennőjét megirigyeltte a többi háztulajdonos is és kis görög istenekkel díszítették a homlokzatot vagy a bejáratot: *Kappel* Frigyes, báró *Brudern* József, gróf *Rhédey* Lajos, gróf *Szerdahelyi*... Ezek a bálványok azután eltűntek, senki sem emlékszik rájuk... Állítólag egy *Pauer* József nevű kőfaragó készítette ezeket a bálványokat. Ő faragta a *Kristóf* tér sarkán álló *Kristóf-szobrot* is. Rengeteg sírkövet is faragott és a *Bálvány uccában* volt a telepe. Nemesak pogány isteneket készített nagy számban, hanem *Krisztus* képét ábrázoló sírköveket is. Beépítetlen telken, magas yaráccsal védett udvaron állította fel bálványait.

A pogány istenek jól örködték a kereskedők fölött, akiknek száma évek során megszaporodott.

3. A ma titka

Nyoma sines már szobraiknak, csak a szép név maradt meg, a pogány név, amely maig is dacol az uccanevek átkeresztelésének szertartásával. Ma is *Bálvány ucca* s a név egy városnegyed fejlődésének egész történetét jelenti.

De vajjon ki gondol ma a pogány bálványokra? Az árutorgalmi textilosztályokban, akárhogy ragyog a nap, reggeltől-estig villany ég. A nagy, sötét raktárak mélyére nem hatol be a napsugár. Jársz-kelsz és nézed a *cégtáblákat*, belesel az üvegajtókon és hatalmas ablakokon. Raktárak odújába siklik a tekinteted, ahol emberek nagyító lencsével a szövetek fonását vizsgálják, az export és import titkait óriási könyvekbe jegyzik, fejkendőt, fonalárut, kartonnyomást hirdetnek, képviselik a cseh posztógyárat és lerakják a budafoki lencsögyár áruit, csak nagyban habshely-mét kínálnak, ágyterítőt, függönyt, bútorszövetet és szőnyeget ígérnek.

Semmi sem emlékeztet a görög istenek napfényes vidámságára és gondtalan, könnyed világszemléletére. Komor emberek foglal koznak pamuttal és szövettel itt a maguk negyedében, amelyet a bálványok jegyében hódítottak meg. Ez a pogány ucca mai titka, a kereskedelem közös szakmájának külön-külön és mégis együtt való megfeszített harca az ucca életéért és egy-egy megfélemező óráért, amelybe visszalopózik a görög istenek derűs mosolya.

Rab Gusztáv